

Referanser:

Arkivsak: 19/01609-5

Konfirmasjonens grunnlag og teologi

Sammendrag

Kirkerådet behandlet høringsdokument om ny liturgi for konfirmasjonstidens gudstjenester på sitt møte i mars 2019, KR 26/19. I vedtakets punkt 4 heter det: *Kirkerådet ber Bispemøtet utrede det teologiske grunnlaget for konfirmasjon i Den norske kirke i dag. Bispemøtet bes nå ta stilling til hvordan man ønsker å utrede det teologiske grunnlaget og hvordan prosessen skal være videre.*

Det ligger særlig to spørsmål bak ønsket om å utrede det teologiske grunnlaget. Det første handler om forholdet mellom konfirmasjonstid og selve konfirmasjonshandlingen: Er konfirmasjon i Den norske kirke primært en tid for læring og modning i den kristne tro, eller er det selve forbønns- og velsigneshandlingen i konfirmasjonsgudstjenesten som er sentrum i konfirmasjonsopplegget? Det andre spørsmålet dreier seg om hva som blir bekreftet i konfirmasjonen: Er det Gud som bekrefter dåpen? Er det kirken som bekrefter? Hva i så fall er det som blir bekreftet? At disse to spørsmålene er særlig aktuelle, er de ikke uttømmende for hva som kan tematiseres i en utredning om kirkens konfirmasjonsteologi. Andre aktuelle tema er konfirmasjonens relasjon til dåpen og endrede kirkelige og samfunnsmessige praksiser knyttet opp til en tradisjonell forståelse og praktisering av konfirmasjon, for å nevne noe.

Dette sakspapiret gjengir innledningen til Kirkerådets forslag til ny liturgi for konfirmasjonstidens gudstjenester, da denne gir et innblikk i teologiske overveielser knyttet til de avgjørelser som ble tatt i arbeidet med å utforme liturgien, og er dermed det nyeste teologiske betraktningen av konfirmasjon innen Den norske kirke. Videre vil saksfremlegget skissere ulike måter å drive prosessen videre på, samt gi biskopene mulighet til å komme med innspill til hvilke sider ved konfirmasjonsteologien som særlig bør arbeides med.

Forslag til vedtak

Bispemøtet har hatt en innledende drøfting om det teologiske grunnlaget for konfirmasjon i Den norske kirke. Bispemøtet ber saken utredes videre og komme opp for videre behandling på et senere bispemøte.

Saksorientering

Bakgrunn

Historisk oversikt over konfirmasjon i DNK.

I forbindelse med at ny liturgi for konfirmasjonstidens gudstjenester, utarbeidet Kirkerådet en historisk gjennomgang av konfirmasjon i Den norske kirke. Denne gjennomgangen gjengis her for å danne et bakteppe for den videre samtale:

Luthersk konfirmasjon – en påminnelse om dåpens gaver

1. Katolsk tradisjon og Luthers oppgjør

Konfirmasjonen utviklet seg gjennom de 300 første år i kristen tid. Dåpsliturgien fra oldkirken ble jevnlig bygget ut, og konfirmasjon ble en egen seremoni med salving og håndspåleggelse. I katolsk tradisjon ble konfirmasjon et sakrament, bekreftet ved kirkemøtet i Firenze 1439. Konfirmasjonens virkning ble forstått som en styrkelse av troen, en forøkelse av dåpens nåde og således en fullkommengjøring av dåpen. Konfirmasjonshandlingen besto av salving og sakramentord med håndspåleggelse. Det var biskopen som foresto handlingen.

Martin Luther arbeidet med sakramentlæren og forkastet dette synet. Begrunnelsen for dette var todelt. For det første, at det ikke hadde grunnlag i Bibelen: Konfirmasjonen var ikke innstiftet av Jesus, den manglet både det guddommelige løftet og et ytre tegn. Dernest på grunn av konfirmasjonssakramentets forhold til dåpens sakrament.

Konfirmasjonens mål i reformasjonstiden var å føre dømte barn inn i den bekjennende menigheten. Luther så behovet for kristen undervisning. Både Den lille - og Den store katekisme ble skrevet for å undervise i troen. De lutherske konfirmasjonsordningene ble raskt koblet sammen med undervisning. Formålet var å gi kunnskap om kristen tro, samt at konfirmantene skulle styrkes, vokse og holdes oppe i troen.

Konfirmasjonen skulle formidle en påminnelse om dåpens gaver og dåpens personlige betydning. Ved ordet og nådemidlene kommer Den hellige ånd til hvert menneske. *Den Hellige Ånd har kalt meg ved evangeliet, opplyst meg med sine gaver, helliggjort og oppholdt meg i den rette troen*¹. De som skulle ta imot nattverden for første gang, skulle gjennom en nattverdprøve, admisjon. Konfirmasjon i de lutherske kirker ble derfor raskt en nattverdadmisjon². Den ble en betingelse for å motta nattverden.

2. Konfirmasjonens innføring i Norge

Katekismeundervisning og offentlig prøving av kunnskaper lå til grunn da konfirmasjonen ble innført i Norge i 1736. Overhøringen og løftet som konfirmanten ga, ble de to sentrale elementer. Ut over 1800-tallet ble det diskusjon både om spørsmålene til konfirmantene samt om konfirmantenes muligheter for å knele ved alteret. Da det utkom en ny Alterbok i 1889, endret den konfirmantens Ja til et håndslag.

Nattverdspraksisen i Den norske kirke har endret seg gjennom årene og er mer åpen enn tidligere. I dagens situasjon har den som er døpt, tilgang til nattverden. Også små barn kan delta ved nattverden sammen med sine foreldre, faddere eller andre voksenpersoner. Veiledning om nattverden inngår i konfirmasjonsundervisningen både for dømte og udømte. For konfirmanter som ikke er døpt, ønsker kirken å veilede den enkelte om tro og dåp i en prosess til et selvstendig valg. Dette gjelder også veiledning om deltakelse i nattverd under konfirmasjonstiden. Det er trolig ulik praksis for dette i menighetene, og det er behov for en læremessig uttalelse som nedfelles i de alminnelige bestemmelser. Begrunnelse for å la udømte konfirmanter delta i nattverden er at de står i et katekumenat og en læretid, og at det er et sjelesørgerisk anliggende å ikke stenge enkelte konfirmanter ute fra nattverdsfellesskapet i denne tiden. Det er selvsagt fortsatt en mulighet til at de som ønsker å vente med å gå til nattverd til etter at de er døpt, kan gjøre det.

¹ Martin Luther 1529; Om helliggjørelsen <https://lutherskrifter>

² Bjarne Hareide 1966

Kirkens oppgave er å være tilstede i og for livet, i tillit til Guds løfter. Gud handler ikke bare i dåpen, men hele tiden, både før og etter, også i konfirmasjonstiden. Alle unge inviteres til å delta i konfirmasjons- undervisningen, ikke bare de døpte. Invitasjonen gjelder alle, uavhengig av tilhørighet eller funksjonsevne.

De lutherske kirker har lenge strevd med å finne fram til en enhetlig målsetting med konfirmasjonen. I 1963 ble dette dokumentert i en rapport fra LVF v/ Kommissionen för uppfostringsfrågor³. Konfirmasjon har blitt forstått både som kunnskapsmeddelelse og førstekommunion, bekjennelse av personlig tro og som en forbønns- og velsignelseshandling.

Liturgikommisjonens sekretær, Helge Fæhn, la i 1971 fram «Noen teser om forskjellige sider ved konfirmasjon» - som et uttrykk for den daværende forståelsen i Den norske kirke. Tesene slår fast at konfirmasjonen i prinsippet er et adiaforon, at det står til kirken selv til enhver tid å avgjøre om den skal ha konfirmasjon, samt å fastsette målsetting og den praktiske, kirkelige/liturgiske utforming⁴.

3. Konfirmasjon som luthersk arv i dag

3.1 Tilknytningstid til kirken og dåpsaktualisering

Så hvorfor har vi ikke sluttet med konfirmasjon? Fordi selv om innhold og form på konfirmasjonstiden er dynamisk, gir Luthers begrunnelse fra reformasjonen fortsatt mening: At vi som en kirke som døper barn, har et spesielt ansvar for å følge opp de døpte så de kan leve og vokse i den kristne tro.

Vi døpes til et liv i kristen forsakelse og tro, og det livet må stadig fylles med innhold. Den norske kirkes svar på denne utfordringen finner vi i trosopplæringsplanen vedtatt på Kirkemøtet i 2009, Gud gir, vi deler, der kapittel 5 er dedikert konfirmasjonstiden⁵. Der presenteres målet for konfirmasjonstiden slik:

Målet for konfirmasjonstiden er å vekke og styrke troens liv som gis i dåpen, slik at de unge kan leve sitt liv i forsakelse og tro, tilbedelse og tjeneste som Jesu Kristi disipler i hjem, menighet og samfunn.

At det er nettopp konfirmasjonstiden som er vektlagt i plan for trosopplæring synliggjør et sentralt element i forståelsen av konfirmasjon i vår kirke i dag: Tyngdepunktet har flyttet seg fra konfirmasjonsdag og forbønns handling til konfirmasjonstid med vekt på inkludering i menighetens fellesskap. Gjennom sosialisering, kunnskaping (praksis og teori i dialog) og tilegnelse av kunnskap bekreftes konfirmanten gjennom konfirmanttiden som en del av menigheten, og inviteres til å reflektere over troen og livet av en kirke som anerkjenner ungdommers behov for å ta selvstendige valg. Det er den samme Gud de møter som konfirmanter, som på f.eks. Tårnagenthelg, men fordi konfirmanten er på et annet sted i livet, må også undervisningen være annerledes. Konfirmasjonstidens teologiske begrunnelse i dag er altså en forlengelse av grunnen til at vi i det hele tatt driver trosopplæring: Dåpen.

I en virkelighet der ungdommer kan velge mellom mange eller ingen trossamfunn, og religiøs myndighetsalder er 15 år, gir en slik tilnærming til konfirmanttiden mening både på et teologisk og pragmatisk plan. Når vekten legges på konfirmasjonstiden blir selve konfirmasjonsgudstjenesten et rituell høydepunkt der prosessen når et klimaks: Guds mystiske forbindelse til oss i dåpen bekreftes, og konfirmanten bekreftes som Guds barn på vei ut i voksenlivet. For konfirmantens del gir ritualet anledning til å bekjenne troen i et offentlig rom, ved å selv gå fram og knele ved alteret. Slik rommer konfirmasjonsdagen spenningen i luthersk teologi mellom tro og gjerning, kall og svar.

3.2 Liturgisk handling med sakralt preg

³ Konfirmasjonen i går og i dag; Verbum 1986, s 99

⁴ Konfirmasjonen i går og i dag, Verbum 1986 / Helge Fæhn; Noen teser om konfirmasjonen, s 100

⁵ https://kirken.no/globalassets/kirken.no/om-kirken/slik-styres-kirken/planer-visjonsdokument-og-strategier/plan_trosopplaering_bokmaal.pdf

Konfirmasjon i luthersk tradisjon er ikke et sakrament, men en liturgisk handling med sakralt preg. Den er en av de kirkelige handlinger som kirken inviterer til ved viktige livsoverganger, slik som ved vigsel eller gravferd. Man kan sammenlikne denne med vigslings- og andre forbønnshandlinger som har håndspåleggelse. Det er imidlertid ikke et krav i vår kirke at en må være konfirmert for å bli vigset. Vigslingsliturgier utrunder til spesielle tjenester i kirken. Konfirmasjon gjør ikke det. Likevel er konfirmasjonsgudstjenesten komponert med en sterk og symbolrik liturgi.

3.3 Forbønn med velsignelse

Mot slutten av 1900-tallet skapte framveksten av liturgisk teologi, med bl.a. den ortodokse teologen Alexander Schmemmann, en liturgisk bevegelse som også fant nedslag her til lands. Vi fikk en renessanse for uttrykket *lex orandi – lex credendi*, bønnens lov - troens lov som et teologisk helhetssyn der liturgien er teologiens kilde. Dette vektla på en ny måte den liturgiske handlingen som uttrykk for troen. Bruk av symboler og liturgiske tegn fikk nå større plass. Dette ser vi avtrykk av både i den reviderte dåpsliturgien fra 2017 og i Justert ordning for hovedgudstjeneste 2019.

Kirkelige handlinger fra 1992 gir ingen anvisninger om symbolbruk under konfirmasjonsgudstjenesten. Men i menighetene er det utviklet mange lokale praksiser med dåpspåminnelse, lystenning, blomster etc. Det nye liturgiforslaget åpner for ulike symbolhandlinger ved døpefonten i leddet Dåpspåminnelse, samt under forbønnene. Konfirmasjonsgudstjenesten som dåpsaktualisering understrekes ved den handling som også kan sees, ved siden av at dette også er integrert i oppbygningen i forbønner for den enkelte. Bønnene understreker dåpens grunnleggende betydning for tro og tilhørighet til Kristus og kirken. Liturgiforslaget ønsker også å hente opp igjen velsignelsesmomentet som falt ut i 1979, og som gjorde at konfirmasjonsgudstjenesten ble en ren forbønnsgudstjeneste. Forslaget er å avslutte alle bønnene for den enkelte konfirmant slik: Velsign og bevar henne/ham, i Jesu Kristi navn. Dette vil styrke handlingen som en forbønns- og velsignelseshandling.

Forbønner for den enkelte er foreslått utformet slik: Tiltale til Gud - takk for konfirmanten - dåpsaktualisering - bønn om Åndens hjelp og styrke - velsignelse.

Slik det nå foreslås, knyttes velsignelsen til dåpsaktualiseringen. Helge Fæhn pekte på 1960-tallet på at man i mange signingsformularer ikke gjorde dette. I luthersk forståelse er konfirmasjonshandlingen en *Benedictio caritatis*, kjærlighetens velsignelse, knyttet til forbønnen⁶.

Som eksempel på formulering kan nevnes:

Livets Gud, vi takker deg for NN. Hun/han ble forenet med deg i dåpen. Styrk NN med din hellige Ånd. Hjelp henne/ham til å leve i tillit og tro på din kjærlighet. Velsign og bevar henne/ham, i Jesu Kristi navn. (kan tegne korstegn på pannen)

Bønnene er altså sterkere knyttet opp til dåpen, og dåpsforankringen er gitt et større rom.

3.4 Confirmatio

Kirken døper etter oppdrag fra Jesu ord. Dåpen er Guds gode gave, og dåpsliturgien er spekket med hva dette er. Tilsagnsordene til den dømte lyder: Den allmechtige Gud har i dåpen gitt deg sin hellige Ånd, født deg på ny og tatt deg inn i sin troende menighet.

Gjennom dåpen handler Gud på en særlig måte med den som dømtes. Dåpen er både en punktuell og en prosessuell hendelse, knyttet til Jesu ord og løfter. Løftene som den enkelte får i dåpen mottas i tro. Jesu «følg meg!» forutsetter mer enn kunnskap. Det forutsetter et liv, et engasjement, en holdning og en handling. Den unge må berøres for å bevegese. Konfirmasjonen er for den unges skyld, fordi det gir dem noe verdifullt. Konfirmasjonen er også for kirkens skyld, fordi kirken er mennesker og trenger mennesker.

⁶ Konfirmasjonen i går og i dag; Verbum 1986, s 124f

Konfirmasjon er confirmatio – bekreftelse. Det er en bekreftelse på relasjonen mellom Gud og den enkelte. Konfirmasjonens evangelium forkynnes til hver enkelt konfirmant: Gud, som knyttet seg til deg i dåpen, vil være med deg alle dager!

Hovedelementet i konfirmasjonsteologien i dag er Guds bekreftelse av den enkelte konfirmant i troen og i livet. Konfirmantene har ulik grad av kjennskap til kirken og kristen tro når de melder seg opp til kirkelig konfirmasjon. I konfirmasjonstiden møter den enkeltes tro, tvil og egenrefleksjon kirkens undervisning, lære og dogmatikk. Det legges stor vekt på denne toveis dynamikken fordi konfirmantene stiller eksistensielle spørsmål ut fra sin egen hverdag.

Man må se et godt stykke bakover i tid for å finne oppfatningen om at de unge skulle «gå for presten» og bestå en kateketisk prøve og bekrefte sitt løfte. Begrepet overhøring er blitt erstattet med samtalegudstjeneste. Konfirmasjonstiden har fått en metodisk og pedagogisk fornyelse, med flere former for læring og arenaer for fellesskap. Det har skjedd en pedagogisk utvikling som vektlegger at kirkens tro og bekjennelse må erfares og praktiseres. Læring ved delt liv er læring med inkarnasjonsteologi. Plan for trosopplæring setter gudstjenestelivet og aktiv deltakelse som viktige elementer i undervisningsopplegget.

Konfirmasjonstiden utgjør en vesentlig bærebjelke i kirkens trosopplæringsprogram for aldersgruppen 0-18 år. Konfirmasjonsgudstjenesten har gjennom de ulike skiftninger beholdt sin plass som en avslutning på konfirmasjonstiden. Denne gudstjenesten er samtidig en helt spesiell hendelse hvor kirken inviterer til forbønn og velsignelse. Den unge svarer på kirkens invitasjon ved å ta imot kirkens forbønn og velsignelse. Det er verd å merke seg at over 50% av konfirmanter responderer at konfirmasjonsdagen er en av de viktigste dagene i livet mitt⁷. Denne gudstjenesten har derfor en grunnleggende funksjon både som kirkelig ritual, folkelig livsrite og individuell troshandling. I utformingen av bønner og ved bruk av symboler utformes gudstjenesten i samsvar med impulser både fra den liturgiske teologien og kirkens egen trosopplæring.

3.5 Bekjennelse og tro

Liturgien i Den norske kirke er full av skatter som man nødvendigvis ikke oppdager på egenhånd⁸. Å knekke liturgiens koder forutsetter kunnskap og fortrolighet. Dette er et viktig element i konfirmasjonsoppleggene. Gjennom ulike reformprosesser er det blitt stilt spørsmål om konfirmasjonsteologien og –liturgien er uten utfordring. Håndslag og individuelle svar er tatt bort i de nyere liturgier. Gudstjenesten fra 1992 er en gudstjeneste med bønn for den enkelte. I ordningen fra 2002 er ordet bønn endret til forbønn. I det forslaget som nå legges fram er dette endret til forbønn med velsignelse. Dette er noe den kristne kirke gjerne vil la alle mennesker komme til gode, ikke minst de unge som står i en livsfase med mye forandring og viktige livsvalg. I menighetens fellesskap blir konfirmantene invitert fram til Herrens alter, til forbønn for og velsignelse over sitt liv.

I hvilken grad konfirmantene deler kirkens overleverte credo er det ikke kirkens oppgave å avgjøre. Ordningen forutsetter bare at konfirmantene er villige til å bli bedt for. Under konfirmasjonstiden er den enkelte tilstede, involveres og deltar i kirkens undervisning, gudstjenesteliv og trospraksiser. I dette får konfirmantene møte troens mange uttrykk og delta aktivt i menighetens fellesskap.

3.6 Tro og kristent engasjement

Konfirmasjonstiden må bygge broer mellom religiøse/teologiske spørsmål og livsspørsmål. Den må knytte sammen tro og liv og gi den enkelte redskaper til egne trosuttrykk. Det pedagogiske opplegget skal frigjøre til personlig trosliv og tilbedelse, så vel som å skape forståelse for en sammenheng mellom kristen tro og samfunnsengasjement. Gjennom hele konfirmasjonstiden utfordres hver enkelt til å reflektere over seg selv og sine relasjoner. Den unge skal oppfordres til å gjøre en forskjell, og til å se sitt ansvar, for seg selv, for sine medmennesker og for verden. Gudstjenester, undervisning, diakoni og andaktsliv er sentrale arbeidsformer for å hjelpe den enkelte til å leve og vokse i tro, med en tro som hviler i Guds

⁷ Fra den internasjonale konfirmantundersøkelse fra 2008 – 2017; intervju med norske konfirmanter.

⁸ Innledning til vedtak UKM 07/18 Hovedgudstjenesten, s 2.

nåde, integrert i livet. Slik kalles de unge gjennom hele konfirmasjonstiden til å finne sine egne uttrykk for tro, samt å bruke sine ressurser og ta ansvar i kirken og samfunnet, lokalt og globalt.

3.7 Økumenisk utblikk

Moderne katolsk forståelse er fremdeles at konfirmasjon er et sakrament som supplerer dåpen, og som knytter den døbte desto sterkere til Kirkens synlige sentrum, Kristus. I Den anglikanske ordningen blir også salvingen en slags fullføring av dåpen. I denne ordningen er det bare biskoper som kan konfirmere.

Dåpens livslange betydning var et viktig perspektiv for Luther, og er i våre dager også blitt et økumenisk viktig tema. Særlig fordi det har vært en klar utvikling i retning av en mer sakramental økumenisk forståelse: Dåpen er ikke bare et symbol som peker på noe annet, men den gir del i det den peker på. I økumenisk sammenheng har Limadokumentet fra 1982 fått en sterk posisjon og viser hvor mye kirkene sammen kan si om dåpen, og om hvordan Den Hellige Ånd arbeider i et menneskes liv før, under og etter dåpshandlingen. Om Dåp og tro sies: Dåpen er ikke bare en engangserfaring, men en livslang vekst i Kristus⁹. Under avsnittet Dåp – signing – konfirmasjon settes ord på at kristne har forskjellige oppfatninger av hvor tegnet på Den hellige Ånd kommer til uttrykk, og at det er forskjellige handlinger for å uttrykke dette¹³.

Et nærmere økumenisk syn på sakramentene kommer også til uttrykk i Nådens fellesskap fra 1994.

3.8. Funn fra forskning

Den internasjonale konfirmantundersøkelsen fra 2008 – 2017 trekker fram interessante funn om gudstjenester, blant annet dette: «Gudstjeneste er en av de mest utfordrende aspektene i konfirmantarbeidet. En suksessfaktor er å involvere konfirmantene i utarbeidelse og gjennomføring av gudstjenester for å skape relevans og gjenkjennelighet.»

Undersøkelsen finner imidlertid at det ser ut til at det blir vanskeligere for konfirmantene å se eller identifisere broen mellom religiøse tema som nattverd, dåp o.l. og konfirmantenes dagligliv. Dette er en utfordring for hele konfirmasjonstiden. Forskningsfunn bekrefter at liturgi, symboler, salmer og andre lokale gudstjenestelige uttrykk er gode elementer for å bygge slike broer mellom liv og tro under konfirmasjonstiden.

4. Konfirmasjonsgudstjenesten: Å ta imot

4.1 Sammen for Guds ansikt

Konfirmasjonsgudstjenesten er et evangelisk «beger som flyter over» av de beste gaver kirken kan gi. Gudstjenesten gjennomføres normalt som menighetens vanlige hovedgudstjeneste og skal minst mulig avvike fra denne. Den er ingen avskjedsgudstjeneste, men en innbydelse til fortsatt deltakelse i kirkens fellesskap. Menigheten kommer sammen for Guds ansikt, i tilbedelse og bønn, glede og ærefrykt (Salme 42,3). At Guds ansikt lyser over oss, er avgjørende for vår eksistens, også når vi går hver til vårt. Da sendes vi ut til hverdagens tjeneste for Gud, våre medmennesker og alt det skapte¹⁰.

Konfirmasjonsdagen er en dag for å løfte fram den enkelte unge, takke for liv og personlige kvaliteter, samtidig som det må være rom for de undertoner av smerte som måtte være i og rundt den enkeltes liv. Kirkens bønnespråk legger stor vekt på bønneemner som tilhørighet, vern om skaperverket, omsorg for vår neste, global utfordring og kampen for rettferdighet. Disse emnene synes å være godt ivaretatt i de enkelte gjeldende konfirmantopplegg som arbeidsgruppen har sett på (temasamlinger, fasteaksjon, stå opp for andre / vennskap over landegrensene mm). Likevel er det viktig at dette også gjenspeiles i liturgien. Både i konfirmasjonsordningen fra 2002 og i det reviderte forslag finner vi bønner som inkluderer disse emnene og liturgiledd som åpner for å legge dette inn i aktuelle bønneemner.

⁹ BEM norsk utgave v/MKR 1996 om Dåpen pkt C, Dåp og tro s 19 pkt 8 13 IBID s 22

¹⁰ Gudstjeneste for Den norske kirke 1.1. Innledning 15 Koninonia (LWF) Services and Prayers 2004 s 12

4.2 Fest og livsrite

Konfirmasjonsgudstjenesten er en festgudstjeneste. Den er samtidig en livsrite og en familie- og slekssamling i fellesskapets mangfoldige tegn. Gudstjenesten er også menighetens kirkeårs plasserte gudstjeneste og må søke å romme flere aspekter. Gudstjenestens ordo og dramaturgi skal peke fram mot forbønnshandlingen og medvirke til å fortolke, forlenge og forsterke dette øyeblikket. Gudstjenesten skal skape livsmot og livshåp, romme både fortid og framtid, være jordnær og visjonær. Den skal bekrefte konfirmantene i forhold til de fellesskapene de er en del av.

4.3 Kall og eskatologi

Kalls- og eskatologidimensjonen, som i tidligere liturgier er lagt til forbønn for den enkelte, er nå foreslått lagt til den felles forbønnen, samtidig som lovprisningen i 1 Pet 1,3 videreføres fra 2002-ordningen. Dette gir den felles bønningen og bønningen for den enkelte ulike preg. Bekreftelsen og takken for hvert menneske er i harmoni med den reviderte dåpsliturgien fra 2017, hvor bønningen før dåpen er en takkebønn: Evige Gud, du som gir liv til alt som lever, og har skapt oss i ditt bilde: Vi takker deg for NN. Hun/han er dyrebar i dine øyne.

Gudstjenesten har i sitt vesen å kalle til tro og etterfølgelse. Hver enkelt som er tilstede mottar fra og gir til fellesskapet. Samlingen skjer under perspektivet «fra evighet til evighet». Liturgien bæres av teologiske søyler i ordo, i credo, tekstlesninger, bønner, tilsigelsesord og salmer. Dimensjonene utdypes ved symbolhandlinger. Gudstjenesteboken fra 1992 har ingen symbolanvisninger, men i løpet av 90-tallet og fram til nå har det skjedd en tydelig utvikling i bruk av symboler. Dette ser en også i økumenisk sammenheng: Et lys tenes, en klokke klinger, en tromme lyder, - symbols, patterns and practices of the one Church 15.

Dimensjoner ved konfirmasjonsteologien som kan utredes

Kirkerådet utdypet ikke i vedtaket i KR 26/19, der de ber Bispemøtet utrede det teologiske grunnlaget for konfirmasjon i Den norske kirke i dag, om det er sider ved konfirmasjon man ønsker særlig utredet, eller hva slags form man ønsker på utredningen. Bispemøtet står derfor fritt til å vedta hva slags form og hvor stort omfang en slik teologisk utredning skal ha. Det anbefales at biskopene drøfter hva man eventuelt ønsker utredet.

På tross av at det ikke formelt ble vedtatt hvilke sider ved konfirmasjonen Kirkerådet særlig ønsket utredet, var det to momenter som kom opp i Kirkerådets samtale om saken: Forholdet mellom konfirmasjon som læringstid og som punktuell handling, samt betydningen av bekreftelses-begrepet i konfirmasjonen.

Redegjørelsen fra Kirkerådet ovenfor berører begge disse temaene, men mer i en historisk og beskrivende enn en drøftende sammenheng. Ulike tider og ulike kirke- og sakramentssyn har forstått dette ulikt. Særlig kan vi si at det fra 60-tallet ble en tydeligere forståelse av konfirmasjonstiden som en særegen periode, med utvikling av mer pedagogisk materiale og vektlegging av det sosiale miljøet. Dette kan trolig sees i sammenheng med den ungdomskulturen og forståelsen av ungdomstiden som utviklet seg etter andre verdenskrig. Med utviklingen av trosopplæringsreformen ble konfirmasjonen tydeligere inkludert i en helhetlig dåpsopplæring fra 0-18 år, og der mange steder nå legger konfirmasjonsdagen til tidlig høst for å lettere kunne engasjere konfirmantene i annet kirkelig ungdomsarbeid, ser vi at konfirmasjonstiden trolig har et større fokus enn konfirmasjonshandlingen i arbeidet med konfirmasjonen og forståelsen av riten. I Kirkerådets samtaler i sak KR 26/19 ble det stilt spørsmål ved om et slikt fokus har gjort at kirken ikke tilstrekkelig har reflektert nok omkring konfirmasjon som livsrite. Konfirmasjonen er en begivenhet i familien, og blir for mange stående som en merkedag selv om det ikke lenger kan ansees som en overgang fra barndom til voksenliv. Når konfirmasjon fremdeles står sterkt i Norge på tross av økt sekularisering og nedadgående dåpstall, skyldes det trolig at konfirmasjon står sterkt kulturelt. Når man i tillegg ser flere som blir døpt som en del av konfirmasjonsforberedelsene, og på mange måter anser dåpen som en stopp på veien til å bli konfirmert, krever dette at kirken utvikler en konfirmasjonsteologi som tar opp i seg og står i samtale med de endringer man møter i samfunnet for øvrig.

I Kirkerådets samtale ble også bekreftelsesmomentet i konfirmasjonen drøftet. Konfirmasjon kommer av det latinske confirmans, som betyr å styrke eller å bekrefte. En vanlig oppfatning av konfirmasjon er at konfirmasjonen tidligere var en handling der konfirmanten bekreftet troen han eller hun var døpt til, mens at det nå er dåpen som blir bekreftet. Altså at konfirmanten har gått fra å være subjekt til objekt i konfirmasjonen. På kirken.no heter det: «konfirmasjon betyr å bekrefte, og det som bekreftes i konfirmasjonen er dåpen». En slik forståelse av konfirmasjon, altså at dåpen blir bekreftet reiser noen kritiske spørsmål: Hvem bekrefter? Er det kirken, eller Gud selv? Og trenger dåpen å bli bekreftet? Kirkerådet valgte å stryke formuleringen «*Konfirmasjon i Den norske kirke innebærer at Guds løfte i dåpen bekreftes overfor den enkelte konfirmant.*» som opprinnelig var tenkt som første punkt i alminnelige bestemmelser i høringsdokumentet om justert konfirmasjonsliturgi. I de gjeldende alminnelige bestemmelser finnes ingen formuleringer som sier noe kvalitativt om hva konfirmasjonshandlingen innebærer.

Utover det som kom opp i samtalen i Kirkerådsmøtet, kan det være flere aktuelle sider å drøfte knyttet til konfirmasjonen. Spørsmålet om konfirmasjon som bekreftelse av dåpen berører som tidligere nevnt relasjonen mellom konfirmasjon og dåp. Flere enn tidligere blir døpt som del av konfirmasjonsforberedelsene. Dermed blir konfirmasjonstiden både en forberedelse til dåp og til konfirmasjon. Hva har dette av betydning for forståelsen av sammenheng mellom de to handlingene? Hvordan forholder kirken seg til at det hos mange heller er konfirmasjon enn dåp som fremstår som den viktigste handlingen?

Biskopene bes drøfte Kirkerådets henvendelse om å utrede det teologiske grunnlaget for konfirmasjon i Den norske kirke i dag, og vurdere om det er særlige sider ved konfirmasjonen som bør utredes.

Alternativer for utredningsarbeid

Basert på de føringer Bispemøtet gir i hva ved og i hvilket omfang det teologiske grunnlaget for konfirmasjon i Den norske kirke i dag skal utredes, må det også vurderes på hvilken måte man ønsker å gjennomføre utredningsarbeidet. Her vil det være mulig å se for seg flere alternativer.

Bispemøtet kan velge å utrede saken gjennom eget sekretariat. Dette vil være en ressurs sparende måte å organisere et slikt arbeid. Man kan da se for seg at Bispemøtets sekretariat forbereder sakspapirer til Bispemøtets AU og Bispemøtet, og i forberedelsen av disse trekker veksler på kompetansen som er i Kirkerådet og andre steder, men uten å knytte disse formelt til et utredningsarbeid.

En annen måte er å involvere biskopene mer aktivt, og at man delegerer til en eller flere biskoper til å lede et slikt arbeid. Dette kan for eksempel være å lede en arbeidsgruppe bestående av ulike aktører (Kirkeråd, læresteder o.l.).

Et tredje alternativ kan være å sette bort deler av utredningsarbeidet til for eksempel fagmiljøer knyttet til læresteder e.l. for så å behandle dette på et eller flere bispemøter. Det er styrker og svakheter ved alle disse alternativene, og det er viktig å se arbeidsform i sammenheng med ressursbruk og omfang av ønsket utredning. Det vil selvfølgelig være mulighet for å vurdere flere former for prosess, og å kombinere to eller alle av de tre foreslåtte alternativene.

Biskopene bes, med bakgrunn i samtale om hva ved og i hvilket stort omfang man ønsker av en utredning om det teologiske grunnlaget for konfirmasjon i Den norske kirke i dag, å vurdere hva som vil være en mest formålstjenlig prosess videre.